Etelä-Pohjanmaan osaamisbarometri 2021 tuotti tietoa maakunnan yritysten osaamistarpeista

13.12.2021

Syksyllä 2021 toteutettu Etelä-Pohjanmaan osaamisbarometri 2021 antaa hyvän kuvan eteläpohjalaisten yritysten isosta uuden työvoiman tarpeesta ja rekrytointien haasteista sekä toisaalta yritysten henkilöstön osaamisen laajasta kehittämisen tarpeesta. Se myös osoittaa Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Sedun olevan tärkeässä roolissa maakunnan yritysten osaavan työvoiman turvaamisessa.

Yritysten rekrytointi

Tutkimukseen osallistuneista yrityksistä noin ¾ oli viimeisen kolmen vuoden aikana rekrytoinut uusia työntekijöitä. Rekrytoinneissa yritykset käyttivät monipuolisesti erilaisia tapoja ja medioita. Käytetyimpiä tapoja olivat yrityksen kotisivut, yrityksen Facebook-sivut ja TE-palveluissa ilmoittaminen. Rekrytointitavoista toimivimmaksi yritykset arvioivat harjoittelijan tai työelämässä oppijan rekrytoimisen. Facebook ja TE-palvelut arvioitiin lähes yhtä toimivaksi rekrytointikanaviksi.

Vastanneista yrityksistä 30 % ilmoitti rekrytointien onnistuneen huonosti tai erittäin huonosti, noin 60 % hyvin ja 10 % erinomaisesti. Toisaalta myös rekrytoinneissa pääsääntöisesti hyvin onnistuneilla yrityksillä saattoi olla kokemusta epäonnistuneista rekrytoinneista. Yritysten arvioidessa syitä rekrytoinneissa kohdatuille haasteille, useimmin esille nousivat sopivien hakijoiden puute (77 % yrityksistä) ja hakijoiden tarvittavan osaamisen puute (51 %).

Rekrytoinnit tulevat lähiaikoina olemaan monen yritysten kohdalla hyvin ajankohtaisia, sillä 88 % (63 % kyllä; 25 % ehkä) vastanneista yrityksistä aikoo rekrytoida työntekijöitä seuraavan kahden vuoden aikana. Ulkomaisen työvoiman rekrytoimiseen eteläpohjalaiset yritykset suhtautuvat vielä epäröiden; seuraavan kahden vuoden aikana ulkomaisia työntekijöitä arvioi palkkaavansa vain 18 % yrityksistä ja lisäksi 43 % arvioi ”ehkä” palkkaavansa. Vastaavasti 39 % yrityksistä vastasi, ettei aio palkata ulkomaisia työntekijöitä.

Henkilöstön osaamisen tarpeet ja kouluttaminen

Suuri osa eteläpohjalaisista yrityksistä kokee tarvitsevansa lisää osaamista. Osaamisen tarpeet ovat hyvin monimuotoisia, mutta kolme selvästi eniten mainintoja saanutta osaamisen osa-aluetta olivat johtaminen ja esimiestyö (39 % yrityksistä), digitalisaatio (36 %) ja myynti (36 %).

Noin kolmasosa vastanneista yrityksistä kokee olevansa digitalisaatiossa alallaan edelläkävijä ja digitalisaatio

on toiminnassa isossa roolissa. Vastaavasti sekä johdon että henkilöstön digiosaamisen tason kokee yli puolet yrityksistä hyväksi tai erinomaiseksi ja yli 40 % kohtalaiseksi. Suurin digiosaamisen tarve yrityksissä on digitaalisessa markkinoinnissa ja sovelluksissa (33 % yrityksistä), asiakashallintajärjestelmissä (26 %), datan keräyksessä ja sen analysoinnissa (23 %), sekä yleisissä tietoteknisissä taidoissa (21 %).

Henkilöstölle tarjottavissa koulutuksissa yritykset arvostavat eniten koulutuksessa saadun osaamisen välitöntä hyödynnettävyyttä sekä yrityksen tarpeisiin räätälöityä koulutusta.

Yritysten oppilaitosyhteistyö SeAMKin ja Sedun kanssa

Viimeisen kolmen vuoden aikana oli yli puolet yrityksistä tehnyt SeAMKin ja Sedun kanssa yhteistyötä. Tyypillisin yhteistyön muoto oli harjoittelija SeAMKista, työssäoppija Sedusta tai kausityöntekijän palkkaaminen opiskelijoista. Myös Sedun oppisopimusyhteistyö ja SeAMKin opiskelijoiden tekemät opinnäytetyöt olivat tulleet yrityksille käytännön kokemuksen kautta tutuiksi. Oppilaitosten ja yritysten välisen yhteistyön tiivistämiselle löytyy runsaasti kannattajia. Noin puolet vastanneista yrityksistä haluaisi saada lisää tietoa yhteistyömahdollisuuksista Sedun ja SeAMKin kanssa. Enemmän tietoa toivottaisiin erityisesti harjoitteluista ja työelämässä oppimisesta (52 % yrityksistä).

Kyselyyn vastanneet yritykset

Tulokset perustuvat kyselyyn, johon vastasi 218 eteläpohjalaista yritystä. Eniten vastauksia tuli Seinäjoelta (36 %), Kauhavalta (12 %) ja Kurikasta (9 %). Toimialoittain tarkasteltuna eniten vastaajia oli teollisuudesta (33 %), kaupan (10 %) ja muun palvelutoiminnan (11 %) toimialoilta. Puolet vastaajien yrityksistä oli alle 10 henkilön mikroyrityksiä ja noin 40 %:lla oli kansainvälistä liiketoimintaa. Suuri osa vastanneista yrityksistä näki lähitulevaisuuden hyvänä. Yli 70 % vastaajista arvioi yrityksen liikevaihdon kasvavan seuraavan kahden vuoden aikana, viidenneksellä liikevaihto pysyy ennallaan ja 7 prosentilla pienenee.

Osaamisbarometrin toteuttaminen

Osaamisbarometri 2021 -kysely toteutettiin 5.-30.9.2021 kvantitatiivisena verkkokyselynä. Kyselyn linkki välitettiin viikolla 36 sähköpostitse SeAMKin ja Sedun yritysverkostoille. Kaikkiaan kyselystä lähetettiin sähköposti n. 940 yritykselle (päällekkäisyydet mahdollisia). Kysely jaettiin myös Etelä-Pohjanmaan Yrittäjien jäsenille syyskuun 2021 jäsentiedotteessa. Etelä-Pohjanmaan kauppakamari välitti kyselyn jäsenistölleen ja lisäksi Etelä-Pohjanmaan vientikillalle sekä Pohjanmaan Teknologiateollisuus ry:n jäsenille. Kyselystä lähetettiin sähköpostimuistutus viikolla 37. Lisäksi osaamisbarometrin kysely toteutettiin muutamille yrityksille puhelinhaastatteluna.

Hankkeessa toteutettiin myös kolme toimialakohtaista työelämäfoorumia (kone- ja tuotantotekniikka, sosiaali- ja terveysala sekä matkailu- ja ravitsemisala), joilla syvennettiin osaamisbarometrin tuloksia. Hankkeen

päätösseminaari toteutettiin 9.12.2021. Hankkeen tuloksista laadittiin raportti, joka julkaistiin myös muiden alueen toimijoiden hyödynnettäväksi.

Tutkimuksen taustaa

SeAMK ja Sedu toteuttivat yhteistyössä Etelä-Pohjanmaan osaamisbarometri 2021 -hankkeen, jonka tavoitteena oli tunnistaa Etelä-Pohjanmaan yritysten osaamistarpeita eri toimialoilla. Hankkeen tuloksena saatiin tilannekuva Etelä-Pohjanmaan yritysten työllisyyden tulevaisuuden näkymistä, henkilöstön osaamisen kehittämistarpeista ja odotuksista yhteistyöstä koulutustoimijoiden kanssa. SeAMKin ja Sedun lisäksi yhteistyössä olivat mukana Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ja Etelä-Pohjanmaan kauppakamari. Etelä-Pohjanmaan liitto myönsi hankkeelle alueellisen AKKE-kehittämisrahoituksen.

Työelämä ja työelämän osaamisvaatimukset muuttuvat nopeasti. Työelämän muutokset linkittyvät vahvasti globalisaatioon, teknologian kehittymiseen, väestön ikääntymiseen ja työikäisten ikäluokkien pienenemiseen. Yritysten kilpailukyvyn, kasvun ja alueen kehittämisen näkökulmista tarkasteltuna on tärkeää, että alueellamme on riittävästi osaavaa työvoimaa.

Annika Pöytälaakso
Erikoissuunnittelija, jatkuva oppiminen
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Hannu Tuuri
Lehtori
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Marja Katajavirta
Asiantuntija TKI
Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Artikkeli on osa Etelä-Pohjanmaan liiton rahoittamaa Etelä-Pohjanmaan osaamisbarometri 2021 -hanketta.